

LBRIS

We know
books

GEORGE VALENTIN ROMAN

CÂND COPILĂRIA DOARE
Pedeapsa fizică asupra copilului
în cultura românească

TRITONIC

Tritonic Books

București | 2026

Cuprins

Lista de acronime	11
1. INTRODUCERE	13
1.1 PREVALENȚA VIOLENȚEI ASUPRA COPILULUI	15
1.1.1 Incidența violenței în lume	16
1.1.2 Incidența violenței în familiile din România	20
1.2 OBSERVAȚII PRIVIND EVOLUȚIA PEDEPSEI CORPORALE ASUPRA COPILULUI	30
1.2.1 Istoria pedepsei corporale asupra copilului în lume	31
1.2.2 Istoria pedepsei corporale asupra copilului în România	38
1.2.3. Pedepsele fizice în religiile monoteiste	46
1.3 CE ESTE PEDEAPSA CORPORALĂ?	49
1.3.1 Delimitarea pedepselor corporale „abuzive” de cele „non-abuzive”	51
1.3.2 Perspectiva juridică a instituțiilor internaționale	53
1.4 INTERZICEREA PRIN LEGE A PEDEPSEI CORPORALE	54
1.4.1 Interzicerea pedepsei corporale în Suedia	56
1.4.2 Interzicerea pedepsei corporale în România	58
2. STRUCTURA CERCETĂRII SOCIOLOGICE	64
2.1 OBIECTIVELE CERCETĂRII	64
3. PERSPECTIVE TEORETICE ȘI EFECTELE PEDEPSEI CORPORALE	67
3.1 INTRODUCERE	67
3.2 MODELE TEORETICE	69
3.2.1. Modelul socio-ecologic al pedepsei corporale	69
3.2.2 Teoria învățării sociale	73
3.2.3 Teoria Acceptării-Respingerii Interpersonale	75
3.2.4 Teoria contagiunii/propagării culturale	79

3.2.5	Pedeapsa corporală ca tehnică de control social – Teoria <i>bioputerii</i> a lui Foucault	80
3.2.6	Teoria behavioristă	84
3.2.7	Sindromul „copilului bătut”	86
3.2.8	Ciclul intergenerațional al violenței	88
3.2.9	Teoria procesării informației sociale (<i>Social Information Processing Theory</i>)	90
3.2.10	Modelul de percepție-acceptare (<i>Perception–Acceptance Model</i>)	91
3.3	EFECTELE PEDEPSELOR CORPORALE	93
3.3.1	Efectele violenței domestice asupra copiilor	93
3.3.2	Bătăia ca experiență adversă în copilărie	96
3.3.3	Consecințele bătăii asupra dezvoltării fizice, emoționale și cognitive a copilului	99
3.4	DISCIPLINA POZITIVĂ ÎN FAMILIE CA ALTERNATIVĂ LA PEDEPSELE FIZICE	106
4.	ATITUDINILE PARENTALE ȘI NORMELE SOCIALE PRIVIND FOLOSIREA PEDEPSEI CORPORALE ÎN CREȘTEREA COPIILOR	110
4.1	NORMATIVITATEA CULTURALĂ A PEDEPSEI CORPORALE	110
4.2.	CONSIDERAȚII ETICE ALE CERCETĂRILOR ȘTIINȚIFICE PRIVIND PEDEPSELE CORPORALE	115
4.2.1	Reguli de asigurare a stării de bine a copilului	117
4.2.2	Garanții de respectare a drepturilor copilului în cercetare	118
4.3	SCOPUL CERCETĂRII PRIVIND ATITUDINILE PARENTALE ȘI NORMELE SOCIALE IMPLICATE ÎN FOLOSIREA PEDEPSEI CORPORALE	120
4.4	CADRUL CONCEPTUAL	121
4.4.1	Teoria Comportamentului Planificat (TCP)	123
4.4.2	Teoria Dinamicii Normelor Sociale (TDNS)	125
4.4.3	Alte considerații privind normele sociale din perspectiva TDNS	129
4.5	ÎNTREBĂRILE DE CERCETARE	131
4.6	IPOTEZELE DE CERCETARE	132
4.7	METODOLOGIA	135
4.7.1	Cercetarea cantitativă	135

4.7.2	Cercetarea calitativă	143
4.7.3	Aspecte etice specifice	145
4.7.4	Metodele de măsurare	146
4.8	REZULTATE	153
4.8.1	Caracteristicile părinților și copiilor din perspectiva reacțiilor părinților la comportamentele de neascultare ale copilului	154
4.8.2	Analiza atitudinilor părinților față de pedeapsa corporală	175
4.8.3	Corelații între atitudinile față de pedeapsa corporală și folosirea ei de către părinți	182
4.8.4	Convingerile părinților privind efectele pedepsei corporale	201
4.8.5	Corelațiile între atitudini și convingerile părinților privind efectele bătăii	213
4.8.6	Corelațiile între stilurile parentale și prezența pedepsei corporale	219
4.8.7	Cunoașterea legii ca factor predictiv al pedepsei corporale	224
4.8.8	Opiniile părinților despre interzicerea violenței asupra copiilor	230
4.8.9	Analiza normelor sociale privind pedeapsa corporală	239
4.8.10	Observații finale	268
4.9	CERCETAREA CALITATIVĂ	270
4.9.1	Definierea pedepselor corporale de către copiii și părinții români	271
4.9.2	Frecvența pedepselor corporale în comunitățile participanților	274
4.9.3	Convingerile normative în funcție de vârsta copiilor	276
4.9.4	Efectele pedepselor corporale	277
4.9.5	Cunoașterea legii care interzice pedepsele corporale	278
4.9.6	Pedeapsa fizică – cutumă sau normă morală comună	281
4.9.7	Atribuirea responsabilității de către copii pentru pedepsele corporale	282
4.9.8	Metodele alternative nonviolente de pedepsire a copilului	284
4.9.9	Reacțiile copiilor la prezentarea unor scenarii asociate folosirii violenței în familie	286
4.9.10	Concluzii și implicații	288
5.	CONCLUZII GENERALE PRIVIND NORMATIVITATEA CULTURALĂ A PEDEPSEI CORPORALE ÎN FAMILIE ȘI RECOMANDĂRI DE POLITICĂ SOCIALĂ	291
5.1	CONCLUZII ȘI TESTAREA IPOTEZELOR	292

5.2	CONTRIBUȚIILE TEORETICE ALE CERCETĂRII	307
5.3	LIMITE METODOLOGICE ALE CERCETĂRII	308
5.4	IMPLICAȚII PRACTICE ȘI RECOMANDĂRI PENTRU CERCETĂRI VIITOARE	311
5.4.1	Direcții de cercetare	311
5.4.2	Propuneri de programe și intervenții	312
6.	BIBLIOGRAFIE	319
7.	ANEXA – Chestionar privind normele sociale ale pedepsei corporale ca practică parentală	350

Lista de acronime

ANPDCA	Autoritatea Națională pentru Protecția Copilului și Adopție
ATS	Attitudes Toward Spanking (Atitudini privind Bătaia)
CATI	Computer Assisted Telephonic Interviews
CDC	Convenția privind Drepturile Copilului
CpDC	Comitetul pentru Drepturile Copilului
CEC	Comisia de Etică a Cercetării
CEDO	Convenția Europeană a Drepturilor Omului
CEEDO	Curtea Europeană a Drepturilor Omului
EUROSTAT	The Statistical Office of the European Union
GIEACPC	Global Initiative to End All Corporal Punishment of Children
INS	Institutul Național de Statistică
NRCIM	National Research Council and Institute of Medicine
ONU	Organizația Națiunilor Unite
PDEP	Positive Discipline in Everyday Parenting (Disciplina Pozitivă în Parentingul de Zi cu Zi)
PRCM	Parental Responses to Child Misbehavior (Răspunsuri Parentale la Greșelile Copiilor)
TCP	Teoria Comportamentului Planificat
TDNS	Teoria Dinamicii Normelor Sociale
UE	Uniunea Europeană
UNCRC	United Nations Committee on the Rights of the Child (Comitetul Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului)

UNICEF United Nations Children's Fund (Fondul
Organizației Națiunilor Unite pentru Copii)

WHO World Health Organisation (Organizația Mondială
a Sănătății)

1. INTRODUCERE

Cercetările științifice dedicate reducerii pedepselor corporale rămân la fel de relevante și astăzi, întrucât aproape jumătate dintre copiii lumii continuă să fie supuși unor forme de violență. În societatea contemporană se tolerează încă, într-o măsură surprinzător de mare, violența, de la agresivitatea din viața de zi cu zi a copilului, până la conflicte interetnice, interreligioase, criminalitate sau războaie.

România are o legislație explicită împotriva bătăii și, cu toate acestea, violența asupra copiilor încă afectează un număr mare de familii românești. Într-un context în care 33,8% dintre copiii români se confruntă cu riscuri de sărăcie și excluziune socială¹, acest fenomen devine și mai greu de abordat la nivel societal, serviciile sociale fiind adesea insuficiente pentru a răspunde adecvat nevoilor copiilor din comunitățile dezavantajate.

Prezenta carte reprezintă rezultatul unuia dintre capitolele tezei mele de doctorat, care a urmărit identificarea barierelor culturale ce mențin pedeapsa corporală în familie. Cercetarea doctorală a avut două direcții complementare: o *analiză etnografică, interculturală*, realizată pe un corpus de 139 de culturi (societăți umane de mici dimensiuni, de vânători-culegători și populații agrare)² și o *analiză sociologică* desfășurată pe un eșantion de 919 părinți români, cu scopul de a afla ce anume îi face pe părinții români să-și lovească copiii.

Analiza etnografică a arătat că pedepsele corporale lipsesc aproape cu desăvârșire în societățile de vânători-culegători,

¹ Eurostat, 2024.

² Rezultatele analizei antropologice „Cross-cultural analysis of the use of corporal punishment in hunter-gatherer versus agrarian societies” pot fi consultate la <https://doi.org/10.5281/zenodo.12771166>.

prin comparație cu societățile agrare în care corecțiile aplicate copiilor ar putea fi calificate, în termenii legali contemporani, drept abuzuri grave. În cazul primelor grupuri umane, regăsim exemple numeroase în care părinții și celelalte persoane implicate în îngrijirea copiilor folosesc metode de creștere bazate pe respect și autonomie, similare tehnicilor promovate astăzi prin educația parentală pozitivă. Această constatare poate constitui un argument al faptului că recurgerea la violență în educația copiilor ține de factori sociali și culturali specifici, și nu de o trăsătură universală a practicilor parentale.

Din motive de coerență tematică, prezentul volum cuprinde doar cercetarea sociologică realizată în rândul părinților din România, lăsând deoparte analiza interculturală. Investigația sociologică a urmărit să descrie nu doar ce fac părinții, ci și cum gândesc despre disciplinarea copiilor, ce li se pare normal, ce cred că „fac alții”, ce îi apasă în comunitate și unde se vede ruptura dintre lege și viața cotidiană. Integrând date cantitative și calitative, cercetarea analizează, din perspectiva *Teoriei comportamentului planificat* (TCP) și a *Teoriei dinamicii normelor sociale* (TDNS), cunoașterea legii care interzice violența asupra copiilor, normele sociale și atitudinile parentale ca factori predictivi ai utilizării pedepsei corporale, precum și convingerile empirice și normative ale părinților despre poziția altor părinți referitoare la pedeapsa corporală.

Recomandările finale subliniază că, pentru a fi eficiente, eforturile de eradicare a pedepsei corporale nu trebuie să se limiteze la instrumente juridice, naționale sau globale, la campanii de advocacy și conștientizare a interesului superior al copilului ce exclude orice act de violență fizică ori psihologică, ori la investigații sociale ale cazurilor de violență fizică. Este esențială prioritizarea educației parentale, pentru a pune la dispoziția părinților, indiferent de comunitatea din care provin, resursele necesare pentru a adopta practici de disciplinare pozitive. Aceste practici pot schimba treptat normele sociale, ajutându-i

pe părinți să înțeleagă mai bine locul special pe care copilul îl ocupă în societate și să-l educe cu respect pentru drepturile și demnitatea lui.

1.1 PREVALENȚA VIOLENȚEI ASUPRA COPILULUI

În ultimele trei decenii, drepturile copilului au devenit o prioritate la nivel mondial odată cu adoptarea, în 1989, a Convenției Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Copilului (CDC), document ratificat până în prezent de toate statele lumii, cu excepția Statelor Unite ale Americii. Convenția a fost primul document internațional care a recunoscut oficial că și copiii au drepturi proprii și că statele trebuie să le protejeze. Din perspectiva fenomenului violenței împotriva copiilor, CDC a stabilit un cadru juridic internațional care cere statelor părți să asigure protecția copiilor împotriva tuturor formelor de violență, abuz și neglijare: „Statele părți vor lua toate măsurile legislative, administrative, sociale și educative corespunzătoare, în vederea protejării copilului împotriva oricăror forme de violență, vătămare sau abuz, fizic sau mental, de abandon sau neglijență, de rele tratamente sau de exploatare, inclusiv abuz sexual.” (art. 19, CDC).

Violența împotriva copiilor este un fenomen universal, întâlnit pretutindeni sub numeroase forme: abuz fizic, sexual și emoțional, neglijare severă, exploatare prin muncă, traficarea de minori, practici tradiționale abuzive (mutilare genitală, căsătorii timpurii) și, nu în ultimul rând, pedeapsa corporală. Toate aceste tipuri de violență apar atât în familie, la școală ori în comunitate, cât și în instituții de protecție. Conform *Raportului ONU privind violența asupra copiilor* (2006), coordonat de expertul independent Paulo Sérgio Pinheiro, una dintre probleme fundamentale o reprezintă dimensiunea ascunsă a incidenței, foarte puține dintre actele de violență comise asupra copiilor ajungând să fie raportate și investigate. Cauzele sunt multiple. Copiii foarte mici nu pot semna abuzul, iar cei mai mari se tem adesea că

situația lor se va înrăutăți dacă îl reclamă. De aceea, mulți evită să apeleze la autorități. În anumite societăți, noțiuni precum „onoarea familiei” împiedică raportarea abuzurilor fizice sau sexuale. Totodată, lipsa politicilor și a instituțiilor specializate, precum și absența procedurilor clare de raportare și investigare a cazurilor de violență, contribuie la perpetuarea fenomenului (Pinheiro, 2006).

Principiile cheie ale Raportului ONU sunt următoarele:

„Nicio formă de violență împotriva copiilor nu este justificabilă; orice act de violență împotriva copiilor poate fi prevenit; statele au responsabilitatea principală de a asigura drepturile copiilor la protecție și acces la servicii, și de a sprijini capacitatea familiilor de a oferi îngrijire și un mediu sigur copiilor; este datoria statelor să asigure tragerea la răspundere în toate cazurile de violență; vulnerabilitatea copiilor la violență este legată de vârsta și dezvoltarea abilităților lor; copiii au dreptul de a-și exprima opiniile ce trebuie luate în considerare în planificarea și implementarea politicilor și programelor.” (Pinheiro, 2006).

1.1.1 Incidența violenței în lume

Mulți părinți continuă să recurgă la pedeapsa corporală influențați de factori precum tradițiile culturale și religioase, stresul ori presiunile economice. Părinții recurg la aceste metode din convingere personală sau o fac doar pentru a se conforma normelor sociale din comunitatea sau familia extinsă. Alte explicații ale menținerii acestei practici fac referire la lipsa de opțiuni a părinților, aceștia considerând că pedeapsa corporală este singura metodă eficientă de a-și face copiii să respecte regulile și să fie responsabili (Gershoff, 2016a). În lume, au fost derulate numeroase campanii de informare a părinților privind consecințele negative ale violenței asupra copilului și alternativele de disciplinare. Cu toate acestea, mulți părinți rămân neinstruiți în privința metodelor pozitive, non-violente, de educare și nu

știu cum să gestioneze comportamentele dificile ale copiilor fără a recurge la violență. Mai mult, unii părinți, în special din generațiile mai vechi, sunt reticenți să își schimbe metodele de disciplină, influențați de propria lor educație și experiență din copilărie. Ei invocă adesea argumente personale de genul „și pe mine m-au bătut când eram copil, dar mi-a prins bine”. Bătaia, ca metodă disciplinară, poate impune ascultare pe moment, mai ales la copiii mici. Pe termen lung însă, studiile arată că pedeapsa fizică are efecte negative importante asupra dezvoltării neurologice și comportamentale a copilului, efecte care se pot prelungi până la vârsta adultă (Gershoff, 2002; Paolucci & Violato, 2004; Ferguson, 2013; Gershoff & Grogan-Kaylor, 2016).

Statisticile globale arată că doi din trei copii (circa 1,6 miliarde) sunt supuși regulat unei forme de disciplină violentă în familie, iar 1,2 miliarde de copii suferă pedepse corporale propriu-zise (Hillis et al., 2016; UNICEF, 2025).³ Prevalența violenței severe asupra copiilor variază regional: Asia – 64%, America de Nord – 56%, Africa – 50%, America Latină – 34%. Chiar și în Europa procentul este alarmant, atingând 12% dintre copii (aprox. 20 de milioane) care suferă abuzuri fizice grave sau sexuale. (Hillis et al., 2016; UNICEF, 2023, 2025). Anul 2024 este considerat anul cu cele mai multe rapoarte de abuz și exploatare sexuală comise în spațiul online și raportate organizației Internet Watch Foundation, fiind confirmate 290.637 de adrese web care conțin materiale abuzive cu copii, imagini ori video, prin comparație cu 275.652 în anul anterior sau 153.000 în 2020 (IWF, 2022). În acest context, trebuie menționat că pandemia COVID-19 a înrăutățit condițiile de viață pentru foarte multe familii, mai ales în cazul copiilor vulnerabili, de pildă, cei din comunități sărace sau marginalizate (copii ai migranților, ai familiilor monoparentale, din comunități de romi, cu dizabi-

³ Conform datelor UNICEF actualizate în 2025, circa 67% dintre copiii la nivel mondial sunt supuși unei forme de disciplinare violentă acasă, iar 27% dintre îngrijitorii continuă să creadă că „bătaia e necesară” în creșterea copiilor.

lități etc.), adesea nesprijiniți de sistemul formal de protecție socială (UNICEF, 2022). În perioada pandemiei, a fost raportată și o creștere alarmantă a violenței domestice, copiii devenind mai expuși abuzurilor pe fondul izolării sociale și al stresului crescut în rândul părinților. De pildă, în România, cazurile de abuz asupra copiilor au crescut an de an, ajungând la 20.216 în 2024, de două ori mai mult decât în anii anteriori pandemiei (ANPDCA, 2024). S-a subliniat că violența asupra copiilor are consecințe negative pe termen lung nu doar la nivel individual, ci și societal. Un raport UNICEF estimează costul global al acestor abuzuri la peste 7.000 de miliarde USD anual, adică aproximativ 8% din PIB-ul mondial (UNICEF, 2025).

În ceea ce privește situația copiilor aflați în contexte de conflict militar, Reprezentanța Specială a Secretarului General al ONU privind Violența împotriva Copiilor (OSRSG-VAC) a arătat că, în ultimii ani, s-a constatat o creștere alarmantă a violenței grave împotriva minorilor, inclusiv uciderea, mutilarea, recrutarea în forțe armate naționale sau grupuri paramilitare înarmate, răpirea, abuzul sexual și bombardamentele asupra școlilor și spitalelor. ONU a verificat, în perioada 2005–2022, peste 315.000 de încălcări grave ale drepturilor copiilor aflați în situații de conflict, soldate cu peste 120.000 de copii uciși sau mutilați, 32.500 de copii răpiți, 16.000 copii victime ale violenței sexuale și peste 100.000 de copii înrolați în diferite structuri militare. De asemenea, în cei aproape patru ani de agresiune militară a Rusiei asupra Ucrainei (februarie 2022 – decembrie 2025), 676 de copii ucraineni au fost uciși, 2.293 au suferit răni cauzate de atacurile artileriei ruse asupra locuințelor civile, 19.546 au fost deportați în Rusia, iar 6,3 milioane de copii au avut nevoie de asistență umanitară (UKRINFORM, 2025). Recentul conflict din Fâșia Gaza a produs consecințe catastrofale, cu peste 50.000 de copii uciși sau răniți din octombrie 2023, mai mulți decât în ultimii cinci ani de războaie la nivel global (UNICEF, 2025).

Pedeapsa corporală rămâne o practică răspândită în multe culturi și societăți, adesea sub masca metodei tradiționale de disciplinare (UNICEF(a), 2014). În pofida convențiilor internaționale și a eforturilor organizațiilor globale de a promova drepturile copilului și de a interzice pedeapsa corporală, implementarea și respectarea acestor norme variază considerabil între țări și regiuni. De pildă, copilăria timpurie, în special grupa de vârstă 0–5 ani, pare să fie disproporționat de afectată de prevalența violenței în viața copiilor. Aproximativ 6 din 10 copii din această categorie de vârstă, adică aproape 400 de milioane de copii, sunt, în mod constant, victime ale pedepselor fizice și/sau violenței psihologice de către părinți sau alți îngrijitori. Dintre aceștia, 330 de milioane de copii sunt pedepsiți fizic, iar una din patru mame consideră că pedeapsa corporală este necesară pentru a crește și educa copiii în mod adecvat (UNICEF, 2024). Adulții care au trecut prin experiențe adverse în copilărie, incluzând abuzul fizic, sexual și emoțional, prezintă riscuri semnificativ mai mari de a fi implicați în violența interpersonală, fie ca victime, fie ca agresori. Bărbații sunt de 7 ori mai predispuși să fie implicați în astfel de violențe, în timp ce pentru femei riscul crește de 30 de ori (WHO, 2020). Mai mult decât atât, această categorie de adulți are o probabilitate mult mai mare de a încerca să își pună capăt vieții (Hughes et al., 2017).

În școli, pedeapsa corporală reprezintă de asemenea o metodă disciplinară răspândită la nivel global. În 63 de state, din care 29 cu o legislație care interzice folosirea acestor practici de către cadrele didactice, incidența variază considerabil, de la 13% în Kazahstan până la 97% în Camerun (țară în care lovirea copiilor e interzisă în școli din 1998). Dacă luăm în considerare doar țările cu legislație împotriva pedepselor corporale în școli, media se apropie de 50% (Gershoff, 2017). În școlile din România, 5% dintre copii au declarat că au fost pedepsiți fizic de profesori, iar 3% fiind deseori bătuți de aceștia (Salvați Copiii, 2021). Iar când vorbim despre fenomenul de bullying din România, cifrele

sunt la fel de alarmante: jumătate dintre elevi (49%) declară că au fost jigniți sau insultați de către colegi, 82% au fost martori la bullying, iar 1 din 3 elevi a suferit agresiuni fizice repetate (împins, lovit, tras de păr) (Salvați Copiii, 2022).

Deși protecția drepturilor copilului a devenit o prioritate internațională, marcând progrese semnificative în ultimele trei decenii, violența împotriva copiilor rămâne o problemă globală, rapoartele semnalând faptul că, și în prezent, jumătate din copiii lumii, adică mai mult de un miliard, sunt victime ale unor forme severe de violență, cu o incidență mai ridicată în Africa și Asia, în familie și în alte contexte de îngrijire, precum școala. Contextele de conflict militar adaugă o altă dimensiune a gravității, prin simplul fapt că „*orice război este un război împotriva copiilor*” (Save the Children International, 2019). De asemenea, incidența extrem de ridicată a pedepsei corporale în școli și familii reflectă persistența culturală a acestei forme de violență și necesitatea regândirii politicilor de prevenire a acestor practici disciplinare aflate în conflict cu drepturile și demnitatea copiilor.

1.1.2 Incidența violenței în familiile din România

Preocupările societății românești pentru protecția drepturilor copilului au apărut după ratificarea, în 1990, a Convenției ONU cu privire la drepturile copilului. Acesta reprezintă momentul istoric de separare definitivă de perioada de dominare a regimului comunist (1945–1989), în care doar dreptul la educație, supraîncărcat ideologic, era menționat în documentele Partidului Comunist Român. Aspecte precum protecția împotriva violenței, dreptul de a crește într-un mediu familial, dreptul la sănătate, la asistență socială ori la participare nu constituiau teme pe care autoritățile acelor vremuri să le aibă în vedere în programele lor politice. Politica pronatalistă impusă familiilor, absența oricărei forme de asistență socială și de consiliere psihologică sau a politicilor adresate copiilor au determinat rate uriașe ale

mortalității infantile și materne și o scăpare de sub control a fenomenului de instituționalizare a copiilor (peste 100.000 în 1989) în leagănele și casele de copii. Formele de violență care însoțeau presupuse intervenții de corectare sau de disciplinare a copilului în familie, în școli, în instituții, în cluburile sportive etc. erau tolerate ori chiar încurajate. Cazurile de abuz fizic comise de către părinți sau alte persoane cu responsabilități de îngrijire și supraveghere ajungeau să fie investigate doar în situațiile de vătămare corporală gravă sau de punere în pericol a vieții copilului. Deși *Legea 3/1970 privind regimul ocrotirii unor categorii de minori* (în vigoare până în 1997) prevedea măsura plasamentului familial pentru copiii „*a căror dezvoltare fizică, morală sau intelectuală ori a căror sănătate este primejduită în familie*” (art. 1, lit. c), aceasta era rareori pusă în aplicare (Marin & Stănculescu, 2019).

În contextul lipsei de interes pentru protejarea copilului împotriva violenței, un fenomen care nu era definit în legislație și care era acceptat cultural, nu au fost inițiate evaluări ale incidenței și efectelor formelor diverse de abuz asupra copilului. Totodată, activitățile științifice erau aservite direcțiilor stabilite de regimul comunist, printre care nu figura cunoașterea și prevenirea fenomenelor sociale, precum cel al actelor de violență comise în familii sau în mediile instituționale.

În România, studiile reprezentative la nivel național nu sunt numeroase, însă cele realizate în perioada 2000–2021 permit obținerea unei imagini generale asupra fenomenului de disciplinare a copilului prin violență în perioada recentă, după interzicerea legală a bătăii din 2004. Aceasta este utilă în analiza impactului interzicerii prin lege a pedepselor fizice folosite în familie.

Evoluția incidenței pedepsei corporale în România (2000–2021)

În perioada de transformare și modernizare structurală a sistemului de protecție a drepturilor copilului, care a precedat aderarea la Uniunea Europeană (UE), analiza științifică

„Copilul abuzat și neglijat în România”, realizată în anul 2000 de Agenția Națională pentru Protecția Drepturilor Copilului și Adopție (ANPDCA, 2002), a demonstrat că bătaia copilului reprezenta o experiență generalizată, lipsa violenței în familia românești fiind excepția: 84% dintre copii declaraseră, în 2000, că au fost victimele pedepselor corporale tradiționale (*bătaia cu palma fără urme pe corpul copilului*), în timp ce doar 38% dintre părinți recunoscuseră acest lucru. Cercetarea „Abuzul și neglijarea copilului” din 2013 (Salvați Copiii, 2013) a înregistrat o scădere a abuzului fizic „ușor” în familie la 62% și a lovirii cu bățul sau nuiaua la 18%, iar lovirea cu cureaua era raportată de 11% dintre copii.

Cel mai recent studiu național (Salvați Copiii, 2021), folosind aceleași instrumente, relevă continuarea tendinței descrescătoare: 46% dintre copii declară că au fost supuși pedepselor corporale, față de doar 28% dintre părinți care recunosc acest lucru. Lovirea cu bățul a scăzut la 13%. Totuși, lovirea cu cureaua a crescut de la 11% la 13%, subliniind că scăderea generală nu exclude creșterea unor forme specifice de violență. De reținut sunt și aspectele grave: 0,3% dintre părinți au raportat abuz fizic care a necesitat internare, 10% dintre copii au fost loviți cu palma des sau foarte des, iar 5% au fost puși în genunchi. În ceea ce privește atitudinile, 1,1% dintre părinți acceptă pedeapsa corporală în general, iar 19% doar în situații excepționale.

Analizele UNICEF cu privire la cunoștințe, atitudini și practici parentale în România

O cercetare realizată de UNICEF România în 2006, pe 1.420 de părinți cu copii sub 6 ani din comunități vulnerabile economic, evidențiază o problemă serioasă privind folosirea pedepselor fizice. Majoritatea părinților copiilor de 3–5 ani recunoșteau că violența verbală era foarte frecventă (aproape 9 din 10 raportau țipete/insulte), iar peste două treimi raportau cel puțin o formă de pedeapsă fizică (bătăi, palmuiri, tragere

de urechi sau de păr). Mulți părinți admiteau că palmele erau aplicate instinctiv, fără a le considera abuzive și fără a cunoaște alternative. Studiul a evidențiat diferențe semnificative între mediul urban și rural. În orașe, aproximativ jumătate (50,2%) dintre părinți aplicau pedepse fizice, 34% palmuindu-și copiii. În zonele rurale, aproape toți părinții (87,5%) foloseau violența, din care 45% cu palma. Deși la grupa 6–7 ani utilizarea pedepselor fizice scade ușor (65,8%) față de grupa 3–5 ani (68,3%), diferențele nu sunt marcante, sugerând o lipsă generalizată a abilităților de parenting non-violent pentru acea generație. Băieții tind să fie pedepsiți mai aspru decât fetele: 84% dintre părinții băieților ridică tonul, comparativ cu 81% pentru fete, iar interdicțiile sunt aplicate mai frecvent băieților (59,1% vs. 53%). Mamele sunt cele care aplică de obicei pedepsele (78,4% pentru copiii de 3–5 ani și 79,4% pentru cei de 6–7 ani), în timp ce tații participă mai puțin la disciplinarea zilnică. Cu toate acestea, copiii par să asculte mai mult de tați (43,3% pentru ambele grupe de vârstă), subliniind o dinamică interesantă în relațiile parentale (UNICEF, 2006).

Cercetarea realizată de UNICEF în 2014, folosind aceeași metodologie ca în 2006, a relevat o scădere a violenței verbale și fizice la adresa copiilor sub 6 ani. Totuși, o treime dintre părinți (30,1%) vedeau în continuare pedeapsa fizică ca pe un rău necesar. Perspectiva că pedepsele aspre pot avea efect pozitiv („unde dă mama crește”) este mai acceptată în familiile afectate de sărăcie: 54% recunosc că ridică vocea la copii când greșesc (față de 90% în 2006), comparativ cu 43% în familiile mai puțin afectate. Aceste date arată că lipsa metodelor de educație pozitivă îi determină pe părinți să folosească pedepse, mai ales în contexte defavorizate (UNICEF, 2014).